

Ülerahvastatud ja rahapuuduses ülikoolid

Kadri Must,

Tartu Ülikooli ajaloo magistrant,
Keskerakonna juhatuse liige

► Eesti kõrghariduse reformimisel on kõige enam vaidlusi tekitanud õppemaksu kehtestamine. Eestis on tõesti laialt levinud arvamus, et meil on tasuta kõrgharidus, ülikoolides õpib üha enam tudengeid ja riik eraldab nende koolitamiseks üha suuremaid summasid. Tegelikult eksisteerib tasuline haridus ka juba avalik-õiguslikes ülikoolides.

Sel õppeaastal vähendati enamikul erialadel riigi rahastatavate õppekohtade arvu ning üliõpilaskonna kasv on toimunud tasulise õppe laiendamise arvel. Põllumajandusülikool on toonud heaks näiteks, et sel õppeaastal ületas tasulistele õppekohtadele asunud tudengite arv riigitellimust. Sarnast suundumust võib aimata mujalgi.

Tegelik elu näitab aga, et selliselt vastuvõttu suurendades ei suuda ülikoolid tagada tasemel õppetingimusi, piisavat ligipääsu arvutitele, vajalikul hulgal õppekirjandust jne. Rääkimata sellest, et puudus on (elamisväärsustest) ühiselamukohtadest.

Õppemaksu kehtestamine ei ole siiski lahendus. Kui kõrgemat haridust on võimalik omandada ainult õppemaksu eest, kaovad võrdsed võimalused hariduse saamiseks, sest raha pole inimestel võrdselt.

AKADEEMILINE VÕI KUTSEKÕRGHARIDUS. Loodetavasti ei jää Tartu Ülikooli rektori Jaak Aaviksoo pakutud tagastamatu otsetoetus täisajalistele edukaile õppijaile ainult ilusaks mõtteks. Juba praegu on paljudel tudengitel probleeme, kuidas ära elada. Ühiselamukohti kõigile ei jätku, erakorteri üürides on aga tõenäoline, et omanik pole huvitatud maksumetile üüritulu näitamisest ega anna üürikviitungeid, mistõttu pole ka võimalust taotleda eluasemetoetust.

Väljapääsuks pole ka õppe-laen, sest tänaseks on juba küllalt ülikooli lõpetanud inimesi, kes on kogu oma õppeaja jooksul laenu võtnud. Uskudes reklaame, et õppelaenu int-

ress on enam-vähem olematu, on paljudele neist ebameeldivaks üllatuseks asjaolu, et tagasi tuleb pangale maksta neljandiku võrra suurem summa.

Üllatav on haridusministri mõtte küsida osalist õppemaksu akadeemilist kõrgharidust taotlevatelt tudengitelt, kuid vabastada sellest tudengid, kes õpivad mitte-ülikooli tüüpi kõrgkoolides. Kuigi praegu on akadeemilise ja rakendusliku kõrghariduse vahekord paigast ära, ei saa seda paika viia akadeemilise hariduse tasuliseks tegemisega. Akadeemiline haridus ei pruugi meil Eestis saada enam tasustatavaks kui heade spetsialistide töö. Olen nõus Aaviksooga, et vastutustundliku korralduse puhul on rakenduskõrgkool kiiremaks ja kindlamaks teeks tasuva ametini kui ülerahvastusest ja alafinantseerimisest vaevatud ülikool.

TASUTA VÕI TASULINE ÜLIKOO. Paljudel Eesti poliitikutel on kombeks käia mõõ-

tu võtmas Euroopas või koguni Ameerika mandril asuvalt suurtelt ja rikkastelt riikidelt. Eks just sealt leitakse ka argumente tasulise kõrghariduse kiituseks. Tegelikult sobib meile enam eeskuj

võtta väiksematest maadest. Huvitav tõsiasi on näiteks see, et kõrghariduse mobiilsuse poolest oleme seni veel 30 korda tagasihoidlikum riik kui põhjanaaber Soome.

Tasuta kõrghariduse pooldajate suund on püütud sulgeda lihtsa raamatupidajaliku loogikaga: Eesti riigieelarves kõrgharidusele eraldatud x kroonist lihtsalt ei piisa ja seepärast on õppemaks paratamatu. Tahaksin loota, et meie haridusjuhtidel, valitsusel ja riigikogul jätkub siiski tarkust langetada ka strateegilisi otsuseid. See on Eesti riigi tuleviku küsimus.

Kõrghariduse reformist

- **Volli Kalm** "Eesti kõrgharidus töötab kui vana aurumasin", EPL 23.10
- **Jaak Juske** "Õppemaksuga ei saa nõustuda", EPL 21.10
- **Tarmo Kriis** "Millist haridust väärtustavad tööandjad", EPL 20.10
- **Tõnis Lukas** "Kolm võimalust kõrghariduse eest maksta", EPL 18.10

